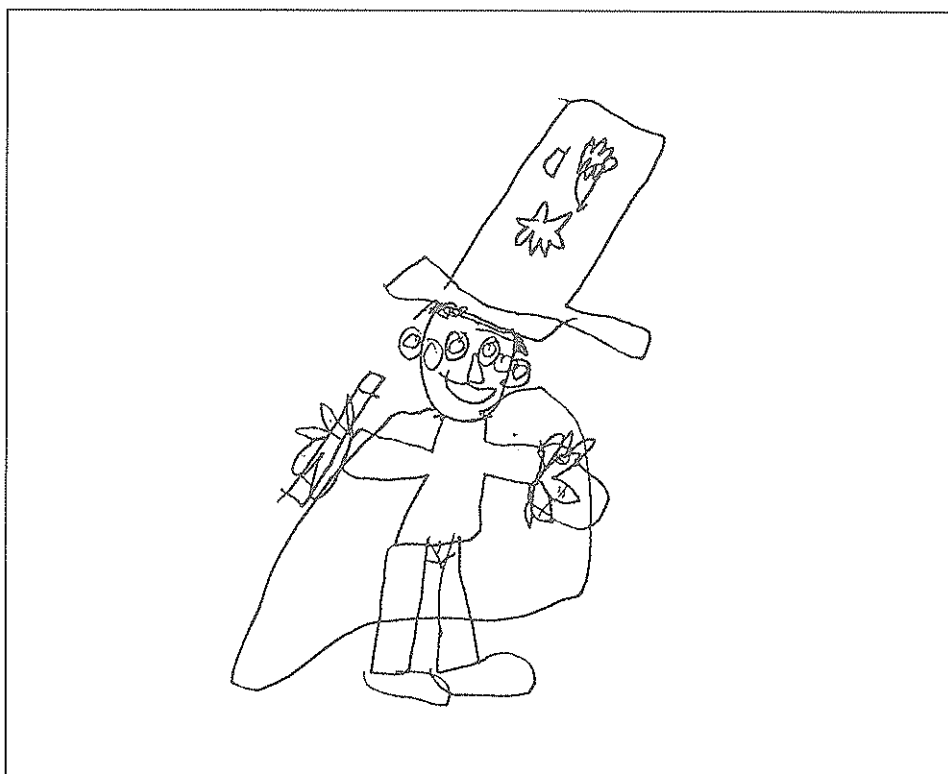

De ogentovenaar kan vreselijke dingen toveren. Hij kan ervoor zorgen dat je ogen op je buik komen te zitten of bij je knieën of op je grote tenen.

Van dik, gekleurd karton hebt u twee grote ogen gemaakt. Een van de kinderen, getooid met een grote, spits toelopende hoed en een mantel, een toverstaf in de hand, gaat een ander kind betoveren. De tovenaar plakt bij een ander kind de ogen op de rug en spreekt daarbij de volgende toverspreuk uit: 'Simsamsala, zwieriezwier... ik tover je ogen hier!' Samen herhalen alle kinderen de toverspreuk. Het betoverde kind moet nu zeggen waar de ogen zitten en, zonder zich om te draaien, aangeven wat de ogen nu allemaal kunnen zien. De beurt gaat hierna door naar het betoverde kind. Dat verzint nu een ander lichaamsdeel om de ogen op te plakken. Simsamsala, zwieriezwier... ik tover je ogen hier!

U kunt het spel beïnvloeden door de tovenaar aanwijzingen in te fluisteren: lichaamsdelen die niet ieder kind kent (schouder, elleboog, enkel, middel) of die de tovenaar of het betoverde kind nog niet goed kennen. Ook kunt u het moeilijker maken door de posities links en rechts in te voeren: linkerbeen, rechtervoet.

Een knutselsuggestie als afsluiting: op plastic flessen en flacons plakken de kinderen papieren armen en benen, een neus van kurk, haren van wol. Een mond wordt er met viltstift op getekend. Alles op de juiste plaats. Maar... de ogen (van papier) mogen alleen op gekke plaatsen geplakt worden. Zo ontstaat een hele verzameling poppen die door de ogen-tovenaar betoverd zijn.

Variatie

Een andere verwerkingssuggestie: de kinderen maken in groepjes van twee omtrekken van elkaar en beschilderen die daarna. Ze plakken er ogen, oren en neuzen op. Zitten die op de goede plaats of zijn ze allemaal betoverd?

Situatie

Kring

Bedoeling

Ontdekken en leren kennen van het eigen lichaam (14.1).

Materiaal

Dik, gekleurd karton; stukjes klitband die u achterop de ogen plakt.
Tovenaarshoed, mantel, toverstaf.
Plastic flessen, kurken, papier, scharen, wol, lijm, dikke viltstift (die op plastic schrijft).

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Als u de kinderen opdrachten geeft, kunt u proberen die opdrachten af te stemmen op wat elk kind nog niet goed (genoeg) beheerst. Zo is het leer-effect het grootst.

Observatie/evaluatie

Welke lichaamsdelen kennen de kinderen?

Kennen ze de begrippen *links* en *rechts*?

Situatie

Kring

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van dieren (16.4).

Materiaal

Tekenpapier; eventueel kopieert u de illustratie daarop. Kleurpotloden.

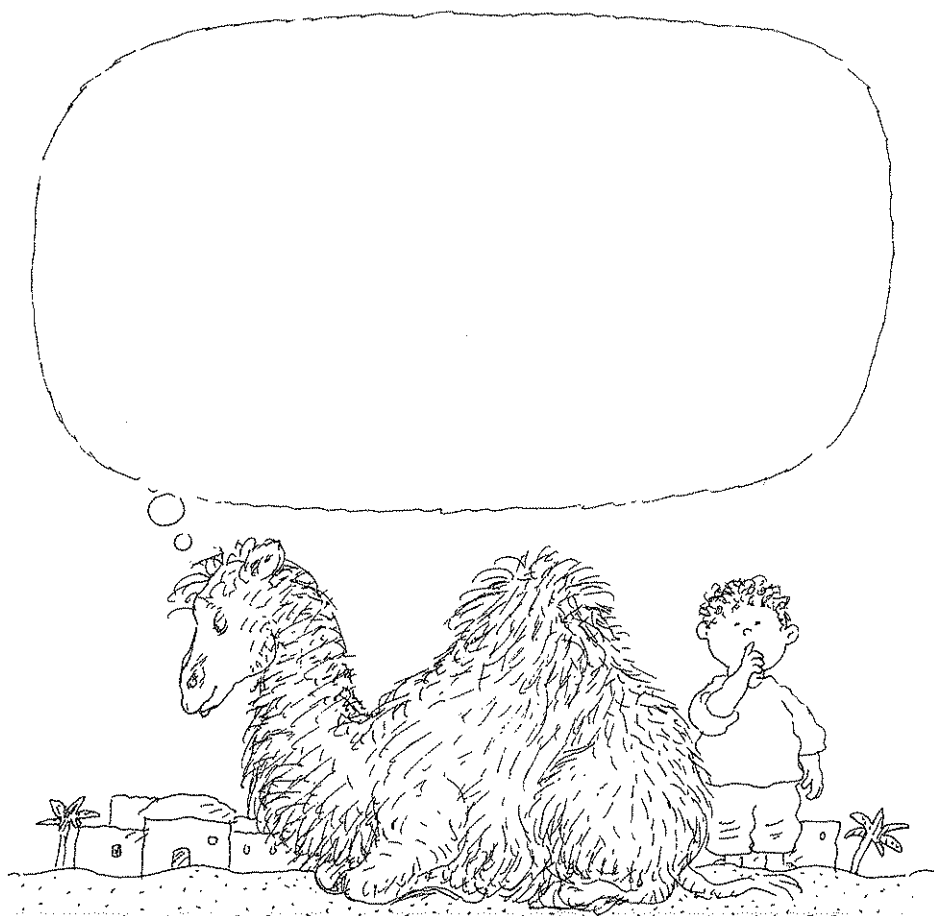
Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Wat voor dromen bedenken de kinderen?

Valt u iets speciaals op bij de Marokkaanse kinderen in uw groep?

Dieren kunnen vast en zeker ook dromen. Denk maar eens aan een poes die ligt te slapen op de vensterbank. Of aan een hond die in zijn mand ligt. Of aan een koe in de wei. Waar zouden die dieren over dromen? Over lekker spelen met een balletje? Over een lekkere kluif? Over lekker warm binnen staan in de stal? Je kunt het alleen maar raden, je kunt het de dieren niet vragen.

U vertelt een verhaal over Driss. Het verhaal dat hier volgt, is geen voorleesverhaal; de beschrijving gebruikt u voor een vertelling, waarbij u met uw eigen fantasie aanvullingen geeft.

Driss is een dromerige dromedaris die in Marokko woont, niet ver van de stad Essaouira. Driss is altijd erg moe en slaperig. Hij moet hard werken voor zijn baas; hij moet de ploeg trekken en zware pakken dragen, als zijn baas naar de markt in de stad gaat. Ook moet hij vaak in de oliemolen lopen en zo hard trekken dat de molensteen gaat draaien. Veel liever zou hij gaan spelen met het zoontje van de baas, Hamid. Lekker buiten rennen. Maar wat hij het allerliefst doet, is in de schaduw onder de boom liggen. Lekker dromen.

Waarover zou Driss dromen? U geeft de kinderen een blad met daarop een tekstballon. U kunt de illustratie bij dit lesidee als voorbeeld gebruiken. In de tekstballon tekenen de kinderen de droom van Driss, de dromerige dromedaris.

Variatie

U kunt vergelijkbare bladen maken met andere dieren en daarbij een passend droomverhaaltje (laten) verzinnen.

'Dromen komen van buiten. Zo uit de lucht waait ie mee naar binnen. We zetten dan een raampje open en zo komt de droom binnen.' (Floor, 5 jaar)

Als het weer zich daarvoor leent, neemt u de kinderen mee naar buiten om naar de wolken in de lucht te gaan kijken. De kinderen gaan in een grote kring op hun rug liggen, met de voeten naar elkaar toe. Het is de bedoeling dat ze allemaal aandachtig naar de wolken kijken.

Wat zie je allemaal en waar?

Wat zou je erbij kunnen dromen?

Welke droom zou uit welke wolk kunnen komen?

De kinderen kijken, benoemen wat ze zien, wijzen en praten. Als ze zo enige tijd bezig zijn, laat u de kinderen rechtop zitten. In de kring gaat u nu nieuwe thema's aansnijden:

Ziet iedereen hetzelfde in dezelfde wolk? Wat voor verschillen worden er gezien? Denkt een ander kind dat er een andere droom uit zal komen of dezelfde?

Als een wolk van vorm verandert, komt er dan ook een andere droom uit? Waarom? Welke droom zal dat dan zijn?

Kan er uit een wolk maar één droom komen of misschien veel meer? Wolken lijken soms op iets of op iemand. Zou een wolk met een enge vorm ook voor een enge droom zorgen?

Terug in de klas gaan de kinderen een lucht met wolken namaken van wit en blauw (crêpe-)papier, watjes, verf en lapjes stof. In dit verband is het misschien een idee om de werkjes tegen het plafond te bevestigen. Laat u de kinderen in de klas nog eens naar de 'wolken' kijken?

Situatie

Buitenwerk

Bedoeling

Oriëntatie in de ruimte naar plaats, betekenis en functie (14.5).

Verkennen van de omgeving; onderscheiden en benoemen (16.1).

Materiaal

Papier/crêpepapier: wit en twee kleuren blauw.

Lijm, kwasten, verf.

Lapjes stof: wit, blauw, grijs.

Watjes.

Organisatie

Hulp van enkele ouders is welkom.

Jaarkalender

Er dient buiten een duidelijk onderscheidende bewolking te zijn. In de zomer is de kans hierop het grootst. Bovendien moet het droog weer zijn.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen hun fantasie de vrije loop laten?

Hebben ze later in de klas nog veel onthouden van wat ze buiten zagen?

Soms word je 's morgens wakker en is het alsof je een heleboel hebt meegemaakt. Het is niet echt gebeurd, maar je hebt het gedroomd. Er is dan iets in je hoofd gebeurd. Soms word je daar wel eens wakker van. Je bent dan een beetje in de war of een beetje bang. Soms ook moet je lachen. Je hebt dan iets gekks of leuks beleefd in je slaap.

Na een kort inleidend praatje gaat u met een aantal oudste kleuters praten over 'droomtijd'. De kinderen mogen vertellen over wat ze wel eens gedroomd hebben. Samen wordt er gepraat over dingen die alleen in dromen kunnen gebeuren:

Er gebeurt heel veel in een droom.

Je hebt daar in het echt wel dagen voor nodig.

Je bent nu weer hier en dan weer daar.

Je kunt dingen doen die je in het echt niet kunt.

Je kunt...

Als je droomt, let je niet op de klok. In het echt weet je dat dingen hun tijd nodig hebben. Soms zou je wel eens een machientje willen hebben waarmee je de dingen vlugger of langzamer zou kunnen laten gaan. Zo'n machientje hebben we!

We doen alsof de poppenkast een tijdsmachine is. Wie iets met de tijd wil doen, gaat in de poppenkast en vertelt wat langer of korter zou moeten duren en waarom. Allerlei situaties zijn mogelijk zoals: op school, thuis, buiten spelen, zomer, winter, gebeurtenissen als feesten, uitstapjes, vakantie, op bezoek bij de tandarts.

Als afsluiting leest u het volgende versje voor:

Dromen onder moeders vleugels

Moeder, zei het kuikentje, mag ik later zingen?
 Net zoals de nachtegaal, van oriedewiedewiet?
 Nee, o nee, zei moeder Kip. Je mag wel and're dingen,
 je mag wel and're dingen, maar zingen mag je niet.
 Moeder, zei het kuikentje, mag ik later loeien?
 Net zoals de bonte koe, daarginder op de wei?
 Nee, zei moeder Kip, dat zou je veel te veel vermoeien!
 Nee, m'n kindje, loeien is er helemaal niet bij.
 Moeder, zei het kuikentje, mag ik later blaffen?
 Nee, o nee, zei moeder Kip, maak je nou niet druk:
 later mag je aan het mensdom eieren verschaffen
 en dan heel hard kakelen. En dát is zo'n geluk!
 Moeder, zei het kuikentje, ik zou toch liever zingen.
 Ach, zei moeder Kip, je weet niet waarover je praat.
 Kind, je bent een Nuttig Dier, die doen nooit zulke dingen.
 Kom nu onder moeder vleugels, want 't is al zo laat.
 Het kuikentje viel direct in slaap, toen het gegeten had
 en droomde van de nachtegaal. Dat was tenminste wát.

Uit: Annie M.G. Schmidt, *Ziezo* (Querido, Amsterdam).

Situatie

Hoekenwerk

Bedoeling

Ontdekken van en ervaringen opdoen met tijdsbeleving (besef van tijd, ritme-maat, volgorde van tijd, tijdsduur, biologisch en dagelijks tijdsbesef) (15.1).

Relaties binnen tijd en tijdsbegrippen (15.2.1).

Materiaal

Poppenkast.

Organisatie

Dit lesidee kan het best worden uitgevoerd met een kleine groep oudste kleuters tijdens het hoekenwerk.

In verband met de begeleiding van dit groepje is het van belang dat u de andere kleuters zodanige opdrachten geeft dat ze zelfstandig aan het werk kunnen blijven.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☒ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Houdt u tijdens het vertellen over dromen de emoties van de kinderen extra in de gaten. Sommige kleuters dromen hevig en naar. Het is zinvol om dan even een activiteit te doen waarbij ze zich kunnen afreageren.

Als u het lesidee *De ogentovenaar* heeft uitgevoerd, kunt u met de hele groep 'doorborduren' over toveren. Bij toveren spelen meer zaken een rol dan alleen de toverspreuken. Heeft u het betreffende lesidee niet gedaan, dan kunt u starten met het sprookje over Sneeuwwitje en eens wat dieper ingaan op wat de stiefmoeder allemaal doet. In dit lesidee gaan we dat laatste doen.

U begint met het voorlezen van (een fragment van) het sprookje over Sneeuwwitje. De dingen die de stiefmoeder doet zijn:

Ze gaat bij volle maan naar de kelder, terwijl niemand het weet.

Ze verkleedt zich heel mooi.

Ze leest in het grote toverboek, terwijl de kat over haar schouder meeleest.

Ze steekt kaarsen aan bij de spiegel die achter een gouden gordijn hangt.

Ze haalt het gordijn weg en gaat op een bepaalde plaats staan die door middel van een teken op de grond is aangegeven.

Ze steekt haar handen naar de spiegel uit en zegt heel plechtig:

'Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie is er de mooiste van het hele land?'

Al deze zaken bespreekt u met de kinderen. De elementen met een magische betekenis worden eruit gehaald. Het gaat om rituelen bij het toveren:

De plaats, het weer, het tijdstip.

Allerlei attributen, zoals toverboek, kaarsen, gordijn (doek), kleding.

Dieren, bijvoorbeeld een kat.

Vaste plaatsen, bijvoorbeeld bij de spiegel.

Een vaste volgorde.

Gebaren en spreuken.

Er zijn nog meer figuren die toveren: heksen, feeën, kabouters en tovenaars. Hierover praat u kort met de kinderen. Al die figuren hebben iets specifiek:

Heksen hebben bezemstelen, katten, speciale kleding, enzovoort. Ze toveren vaak akelige dingen die dan weer door goede elementen ongedaan gemaakt worden.

Feeën toveren goede, vriendelijke dingen die echter ook weer eindigen (bijvoorbeeld als de klok twaalf uur slaat).

Kabouters zijn vaak ondeugend. Ze dansen, zijn erg actief en schakelen vaak dieren in. Hun toverkunst wordt verbroken, zodra ze zichtbaar worden.

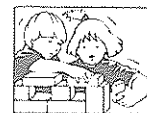
Tovenaars gebruiken allerlei ingewikkelde dingen: glazen buizen met kokende vloeistoffen, rook, donder en bliksem, uilen, boeken, glazen bollen.

De kinderen gaan nu in groepjes tovercirkels maken. Elk groepje mag zelf kiezen wat ze zijn en hoe ze gaan toveren. Ze maken gebruik van allerlei attributen. Ook mogen ze spreuken verzinnen. Als afsluiting worden de toverkunsten van de verschillende groepjes voor de hele groep opgevoerd.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Gevoelens uiten en gedachten weergeven (17.2.1).

Gevoelens, wensen en gedachten zo uiten dat anderen ze begrijpen (17.2.3).

Materiaal

Allerlei attributen die horen bij heksen, feeën, kabouters en tovenaars.

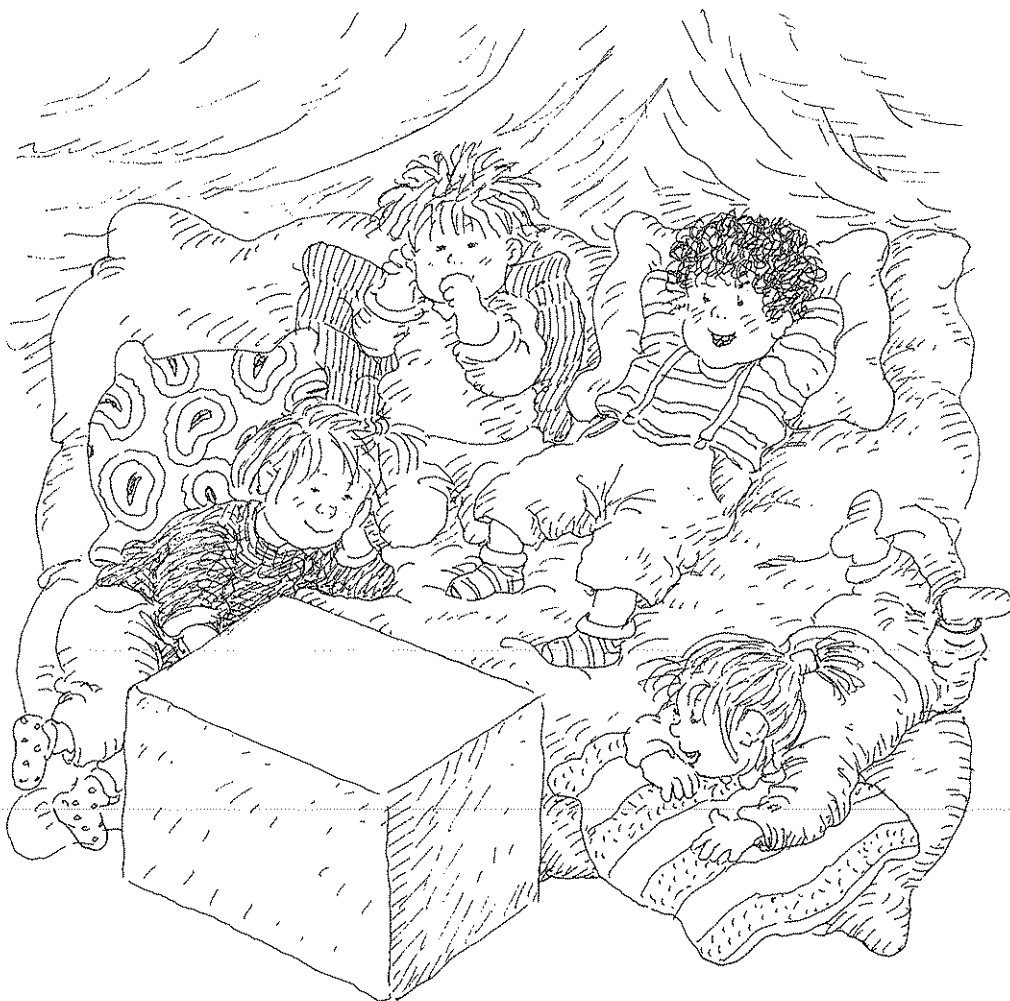
Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Dit lesidee kan goed aansluiten bij *De ogentovenaar*.

Een hoekje voor jezelf waar je lekker alleen of samen met anderen weg kunt dromen. Een dromenhoekje in de klas. De dromenhoek is een afgeschermd plekje. De hoek wordt afgeschermd met bijvoorbeeld zwart plastic. Het is een soort kamertje met wat licht van één zijkant of van boven.

In de hoek ligt van alles: kussens, dekens, spiegels, verkleedkleden, maskers, papieren bloemen, enzovoort.

Met de kinderen praat u over:

Het land van de griezelige dromen.

Het land van de feestelijke dromen.

Het land van de angstige, bange dromen.

Het land van de alles-kan-dromen (toverdromen).

U spreekt met de kinderen af om elke dag/week over één bepaald land te praten. We dromen/fantaseren erover. We zoeken en maken dan samen attributen voor de dromenhoek. Per land gaan de spulletjes in een grote doos: de Feestlanddoos, de Griezelanddoos, enzovoort.

Wie wil, kan in de dromenhoek met één van de dozen gaan spelen. Je mag alleen of met een paar andere kinderen samen gaan 'dromen'. Je kunt ook je dromen aan elkaar vertellen. Af en toe gaat u zelf met een paar kinderen in de dromenhoek, zodat ze samen met u weg kunnen dromen of hun dromen aan u kunnen vertellen.

Situatie

Kring

Hoekenwerk

Bedoeling

Gevoelens uiten en gedachten weergeven (17.2.1).

Kennismaken van elkaars gevoelens en gedachten en er-voor openstaan (17.2.2).

Materiaal

Zwart landbouwplastic.

Een aantal grote dozen.

Allerlei spulletjes voor in de 'landdozen': verkleedkleden, kussens, spiegels, maskers, papieren bloemen.

Organisatie

Dit lesidee is bedoeld als gezamenlijke voorbereiding op het gaan spelen (fantaseren) in een dromenhoek.

Als alles geregeld is en de 'landdozen' gevuld zijn, kunnen de kinderen een hele periode zonder verdere voorbereiding in de dromenhoek spelen. De dromenhoek is dan tijdelijk één van de hoeken in het klaslokaal.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Schrik bij de dromen van de kinderen niet van gewelddadigheid en angstige toestanden. Kinderen dromen soms hevig en angstig. Laat hen die angsten rustig uitspreken, rem hen niet te veel. Neem bange en angstige dromen serieus. Mijd bange dromen en Bangedromenland niet. Zorg steeds voor een veilige, vertrouwde sfeer, als u met dit idee bezig bent. Bagatelliseer niets, wuif niets weg, geef een kind even een aai over de bol of neem het op schoot.

Uit een kind vaak angstige of bange gevoelens in zijn/haar dromen of fantasieën, ga dan na of de ouders daarvan op de hoogte zijn.

Voor Griezeland geldt: lekker gezellig samen griezelen; je weet dat het niet echt is.